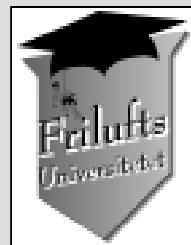


TUILIK & AAQQAT

Beklædning i den grønlandske kajak



Et specialeprojekt af Lars Valentin
En del af
Det 1-årige studie i natur- og friluftsliv
på **Friluftsuniversitetet.**



Indholdsfortegnelse

Indhold	Side
Forord og inspiration	3
Definitioner (Nogle af de begreber der arbejdes med.)	4
Kajak (formål og brug)	
Tuilik (formål og brug)	
Aaqqat (formål og brug)	
Natur- og friluftsliv	
Sejldug	
Snor	
Linolie	
Lavvvu	
Arbejdsproces	5
Billeder	
Materialevalg	6
Stoffet	
Tråden	
Nålen	
Snore	
Imprægnering	
Farve	
Læder	
Pasform og størelse af tuilik og aaqqat	7
Opmåling og udskæring af stykkerne. Syanvisning. Billeder/ tegninger	8
Kropsstykke	
Ærmestykker+ påmontering af snører	9
Krop/ærmed del, udbredt	10
Hætte, montering af...	11
Snøre i hætte	12
Færdig, sammensyet Tuilik	12
Aaqqat. Fladstykke og tommelstykke	13
Sammensyning og symetode	15
Hvordan sammensys?	
Syninger.	
Inprægnering	15
Valg af imprægnering.	
Farve valg	
Afprøvning af det fremstillede	15
Pasform	
Bevægelsesfrihed	
Snørring af hættens, ved håndleddet og til mandhullet.	
Imprægneringens tæthed, praktisk afprøvning.	
Forslag til evt. forbedringer af tuilik og aaqqat	15
Konklusion	16
Kildefortegnelse	16
Produktionsoplysninger, copyright mv.	16

Forord og inspiration

I forbindelse med Det 1-årige vejlederstudie i natur og friluftsliv ved Friluftsuniversitetet er der indeholdt en specialedel på 6 uger, hvor man bl.a. har mulighed for at fordybe sig i et projekt.

Jeg valgte hurtigt at fremstille en grønlandsk tuilik (en lang anorak med hætte (til kajaksejlads)) med tilhørende aaqat (handske med to tommelfingre en i hver side (til kajaksejlads)) til min håndbyggede grønlandske kajak, som jeg havde bygget på den forrige studiedel.

Formålet var bl.a. derigennem at opnå en masse læreprocesser i kunsten at fremstille sin egen beklædning til forskellige formål i andre sammenhænge vedrørende friluftsliv.

Inspirationen opstod da jeg tidligere i år i forbindelse med et besøg hos en vejleder, hvor jeg siden skulle bygge min grønlandske kajak. (Kajak bygget med træskelet og betrukket med skind eller dug). Der så jeg en film om den Grønlandske måde at klæde sig til kajaksejlads. Filmen hedder Amfibiemanden, og den gjorde så stort et indtryk på mig, at jeg relativt kort tid efter besluttede, at jeg ville fremstille en sådan beklædningsgenstand til min kajak for derved at have fremstillet det hele selv og for at have det nødvendige udstyr for at lære at håndtere min kajak mest hensigtsmæssigt under forskellige vejrforhold.

Siden hen har Engelske Gino Watkins (1907- 1932) givet mig endnu mere inspiration til at glædes over mit valg.

Watkins var bl.a. på flere ekspeditioner i østgrønland.

Den første lå i 1931.

Da lærte eksspeditionsdeltagerne at håndtere og jage fra kajakker iklædt tuilik og aaqat på overkroppen og en kajak på underkroppen.

Grunden til, at Watkins besluttede at lære denne jagtteknisk, var dels en interesse og respekt for eskimoerne, men også en interesse for at kunne mestre kunsten at være selvforsynende i de omgivelser, han nu engang befandt sig i.

Det er bemærkelsesværdigt, at en eksspedition på den tid valgte ikke at medbringe en masse udstyr for slet ikke at tale om ikke at medbringe nogen proviant.

Gino Watkins sørgede for, at stort set alle hans folk mestrede både håndteringen af kajakkerne og jagt i løbet af sommeren 1931.

Unge Gino, som sågar var leder af eksspeditionerne, mesterede i sådan en grad håndteringen af kajakken og jagtteknikken at han stor set ene mand kunne holde ekspeditionen med mad og samtidigt fange forråd til den lange vinter, som de gik i møde.

Gino Watkins omkom på Østgrønland i 1932 under endnu en ekspedition.

Man fandt hans kajak og tøj på en isflage, men Watkins selv fandt man aldrig.

Følgende er en beskrivelse af processen at fremstille en tuilik og aaqat.

Der er materialebeskrivelser, mønstre, og fremgangsmåder på, hvordan jeg har gjort.

Formålet er imidlertid ikke i sig selv at give en vejledning.

For mig har processen været næsten lige så vigtig som produktet, og det kunne på den baggrund godt virke inkonsekvent, hvis jeg skulle lave en færdig vejledning, der fratog andre den spændende eksperimenterings- og afprøvningsproces.

Min hensigt er derfor heller ikke at give en færdig vejledning. Jeg har iøvrigt heller ikke fundet (eller for den sags skyld søgt efter) et færdigt og endegyldigt svar på, hvordan man bedst laver f.eks. en tuilik.

Min hensigt er derimod dels at videregive nogle af de erfaringer, som jeg trods alt har fået i processen, dels at inspirere andre til selv at kaste sig ud i at lave eget friluftstøj og til at eksperimentere sig frem til, hvad som virker bedst fremfor blot at købe færdige produkter.

Udover glæden ved at lave tingene selv, så er der også andre fordele ved selv at lave tingene.

I dag er de fleste kajakker f.eks. kommet langt væk fra de originale grønlandske kajakker.

De er typisk lavet af kunststofmaterialer, og de har fået store mandehuller, der i praksis nærmest umuliggør grønlandervendinger som en sikkerhedsprocedure, hvis man skulle kæntré.

Tilsvarende benyttes iøvrigt i dag skivede pagajer, hvilket i praksis nærmest umuliggør at man kan benytte pagajen, som ponton på kajakken ved at stikke den ind under tværnsnorene.

Denne udvikling, der kan ses som en sportificering af den oprindelige kajaksejlads, betyder også, at der ikke er noget stort marked for tuilikker, som man jo groft set kun har brug for, hvis man påtænker at blive i sin kajak og komme op igen med en vending uden, at kajakken fyldes med vand. Det betyder selvfølgelig også, at det kan være svært eller umuligt at købe færdige tuilikker.

Særligt, hvis man ønsker en tuilik, der ligesom kajakken, er lavet i naturmaterialer.

For mig var det også en væsentlig grund til selv at lave tuilikken.

Definitioner.

Kajak er et grønlandsk enmands fartøj. Skelettet er fremstillet af træ, og sider, bund og top er beklædt med sælskin. Fartøjet er designet efter mål på manden, som ror kajakken. Bredden er taget efter roerens hoftebredde og længden efter roerens højde ganget med 3. Dybden er godt og vel en håndsbredde midtskibs. Dvs., at man får et meget smalt, lavt og aflangt fartøj, hvor både agter og stævn er tilspissede og ca. 45 grader opretstående. Fartøjet er fra bug til enderne en smule krum. Midtskibs er der et hul (kaldet mandehul), hvor roeren kommer i kajakken, eller man kan udtrykke det på den måde, at han tager kajakken på. Yil fremdrift og anden teknisk håndtering af kajakken benyttes en paddel med blad i begge ender. Kajakken blev brugt på Grønland til jagt og transport på åbent hav. Grønlænderne kunne hapunere eller senere skyde sæler osv. fra kajakken. Dette at jage fra en kajak var imidlertid forbundet med en vis fare, men kajakken er med sit design og en dygtig jæger til at håndtere den utrolig stabil og optimal til formålet. Man foretog også lange rejser over hav på udkig efter andre jagtområder eller nye bopladser. Til det formål anvendte man en såkaldt konebåd (umiaq (et noget større robådslignende fartøj)) til transport af kvinder og børn. Mændene/jægerne roede i deres kajaker og brugte også rejserne til at jage. Kajakken er et ret så gennemtænkt fartøj hvis historie går mere end 2000 år tilbage.

Tuilik udtalt too e leek er en meget lang anorak med hætte. Den er designet således, at hættens og ærmerne ved håndledene kan surres tæt til kroppen. Desuden har den nederst et omfang som passer over mandhullet på kajakken og kan bindes kobles til mandehullet med en snøre. I Grønland er en tuilik gjort af afhåret sælskind, og den er i, prægneret med sælstrand/olie. Sømmensuringerne om hoved, håndled og ved mandehul samt imprægneringen gør, at den er vandtæt. Derved er den tilpasset til kajakpadling med den grønlandske kajak. For grønslænderne var den vital, da man under jagt o.lign. kunne være udsat for at vælte rundt. Når kroppen kom under vand kunne tuilikken holde jægeren tør og samtidigt isolere ham fra det kolde vand, indtil han kom op igen ved hjælp af en eskimovending. Alternativt kunne en anden jæger komme til undsætning. At forlade kajakken og blive gennemblødt i det iskolde vand var ellers stort set lig med den visse død.

Aaqqat er en handske som også er gjort af sælskind. Det er en slags luffe, som går et stykke op ad armen. Det specielle ved den er, at den er udstyret med en tommelfinger på begge sider dvs. at den kan vendes. Ideen er, at når tommelen bliver våd og kold kan man vende handsken så tommelen kan tørre opretstående på den modsatte side af handsken, medens man roer videre. Handsken bindes fast til underarmen for at undgå vandindtrængen til hænderne.

Natur- og friluftsliv.

Ved natur og friluftsliv forstås liv under åbenhimmel. Hermed menes trivsel ved og lyst til et udeliv i, af og med naturen. I natur- og friluftsliv søger man at fremme harmoni i vort forhold til naturen. Når vi arbejder med natur- og friluftsliv tilstræbes det bl.a. at have en bevidst holdning til forbruget af ressourcer og energi. Dette kan f.eks. komme til udtryk gennem valg af udstyr, tøj samt gennem valg af fødevarer. Disse ting vil ofte være fremstillet på en naturlig måde af materialer, der er så naturnære som mulige.

Sejldug

Er et lærred/stof fremstillet af ren bomuld. Det er vævet sammen af tynde tråde af bomuld, og det kan anskaffes i for skellige tykkelser dvs. jo tættere og kraftige, det er vævet, jo tykkere og jo mere slidstærkt bliver det.

Snor

Tjæret hampesnor er snor fremstillet af hamplanten. De tynde hampetråde fra planten snoes sammen til en snor som tjæres for at gøre den mere hårdfør over for vand og tildels mere slidstærk. Det fremstilles stadig i flere forskellige tykkelser.

Linolie

Er fremstillet af hørfrø, som er presset til en olie nemlig rå linolie. Rå linolie er meget langsomt tørende og har svært ved blive helt tør. Derimod er linoliefernis blevet behandlet, så det lettere tørrer. Det kaldet også kogt linolie.

Lavvu

Samisk telt med bålpad i midten.

Arbejdsproces

Da jeg skulle fastlægge arbejdsprocessen i dette var det væsentligt for mig af få tid til for dybelse ud fra den overbevisning, at jo mere tid til forbyelse, jo mere tid til læreprocesser eksperimenter o s v. og derfor også mere viden om de forskellige processer, man undervejs gennemgår.

Det skal tilføjes, at jeg overhovedet ikke havde noget kendskab til eller erfaring med syning eller optegning af mønstre mv.

Derfor valgte jeg at starte helt fra bunden uden egentlig viden om, hvilke materialer, jeg ville anvende, og uden mønstre til tuilikken og til aaqaten.

Dog havde jeg et billede og noget litteratur om tuilikken.

Indledningsvis skulle jeg vælge materialer.

Dernæst skulle jeg i gang med forskellige eksperimenter for at få et mønster frem, som passede til mig. De eksperimenter blev gjort med målinger af min krop med tanke på især bevægelsesfriheden og, hvor og hvordan snorene til hætte, håndled og mandhul skulle sidde.

Småfejl blev efterhånden korrigeret og tilpasset på et tyndt lagenlærred for lige at fremstille en slags prøveklud først.

Der var mange ting at tage op til overvejelse. Ind imellem var det helt uoverskueligt,

Hvordan skulle hættten være?

Skulle den slutte tæt om hovedet?

Hvad med ansigtet?

Hvor meget kunne man dække uden, at det gik ud over synsvinkeler og udkigsmuligheder mv.

Man måtte jo kunne dreje hovedet uden, at man endte med, at man kiggede ind i hættten.

Hva med ærmernes bredde og design ved håndleddene?

Hvad med længde på tuilikken?

Og hvad med bredden forneden, så den senere kunne komme omkring det på forhånd opmålte mandehul?

Hvordan skulle jeg opskære og ikke mindst sammensy det udmålte?

Hvilke syninger var de mest hensigtsmæssigw, når det nu var vand som tuilikken skulle bruges i?

En sådan arbejdsproces er krævende også tidsmæssigt.

Men den er også meget lærerig. Læreprocesserne er mange, og det giver for mig livskvalitet at starte fra bunden og siden få helheden frem.

Den helhed, som man vel i virkeligheden går og søger, er opnåelig ved egen hjælp på en enkel måde . Livskvalitet!

For at spare tid kunne jeg have fremskaffet et mønster og syet efter det, men hvor blev indsigten i processen hvad angår mønsteret så af?

Og hvad med helheden og livskvaliteten?

Jo, jeg kunne og have købt et færdigt produkt, men da ville man ikke være istand til at læse dette for det ville ikke være hændt.

Læreprocesserne, glæden, livskvaliteten og helheden ville være borte.

Men man ville have et produkt som kunne anvendes.



Den færdige tuilik



Imprægnering og farvning af tuilikken



Den tidlige tuilik

Materialevalg

Materialerne er valgt ud fra en naturlig friluftsførståelse altså ud fra ønsket om at benytte så naturlige materialer og dermed også nedbrydligt materiale som muligt. Der har været mange overvejelser inde og vende.

Stoffet er valgt ud fra ønsket om, at det skulle være slidstærkt og tæt vævet. Valget faldt derfor på sejldug, der bl.a. har en god sugesevne, hvilket er hensigtsmæssigt i forhold til imprægneringen. Det er desuden til at skaffe til en fornuftig pris. Derudover måtte det heller ikke være for bevægelseshæmmende, hvorfor det heller ikke skulle være for kraftig en vævning). Jeg valgte 200 g. pr. kvadratmeter også kaldet 200. Jeg kunne have valgt et andet produkt f.eks. hør, som har en god kemisk binding til linolie i inprenerings øjemed, da begge dele er udvundet af samme plante. Forskellige omstændigheder gjorde imidlertid at valget faldt på sejldug.

Tråden som skulle holde det hele sammen og helst i lang tid måtte være tynd men samtidig stærk. I en syforretning fik jeg lov til at stå og hive i de forskellige tråde, jeg havde udvalgt som mulige. De produkter, som fandtes i naturligt materiale, var desværre ikke stærke nok, og til sidst stod jeg med en ekstra stærk polyamid tråd -alså en kunsttråd. Så valget faldt på denne, da den opfyldte ovennævnte krav. Poly poly Extra strong grizzly fra mønlycke a 150 m.

Nålen til at sy med blev en 100/16 jeans nål, som var i stand til at trække undertråden op fra symaskinen gennem det kraftige stof. Valget stod mellem jeansnål fra 90/14 op til 110/18.

Snore

Jeg vurderede, at det optimale at anvende ville være tjæret snor, da det er vandafskyende og derved holder længere.

Valget faldt på tjæret hampesnor, og der blev ikke overvejet andre muligheder, da jeg synes hamp er unik.

Hampe snor er dog let nedbrydelig i vand, men når det er tjæret, er holdbarheden meget længere.

Imprægnering

Jeg overvejede enten en form for olie eller voks f.eks. bivoks, men valget faldt på linoliefernis/kogt linolie.

Det er let at arbejde med, og så kan man farve det, og det opfyldte mine ønsker. Linolie har dog en lang tørretid. Når vi taler linoliefernis er olien dog behandlet. så tørretiden reduceres.

I nogle linoliefernisprodukter er denne evne fremmet ved hjælp af kemikalier, men der er også produkter hvor denne evne er fremmet naturligt, og denne linoliefernis/kogte linolie valgte jeg.

Farve skulle bruges til at farve tuilikken i en behagelig brun jordfarve.

Tanken var at røre farven i linolien, så tuilikken ved påsmøring ville antage den valgte farve .

Der var flere valg.

En linoliefarve var kemisk fremstillet.

En anden mulighed var at købe i forvejen farvetlinolie .

Jeg fandt et pulver, som ganske simpelt skulle røres i linolien lidt efter lidt.

Det var et naturligt produkt, da det var fremstillet af jordminerale.

Selve farveevnen var skabt af jordpigment.

Farven var en meget dyb brun jordfarve.

Læder ville jeg bruge til at omkranse de huller, hvor snorene gik igennem stoffet.

Jeg har valgt i læder frem for metal ringe, fordi læder er blødt og iøvrigt mere nedbrydeligt end metalringe.

Pasform og størrelse

Med udgangspunkt i, at der skulle være tale om en god rummelig pasform ved bryst skuldre og arme samt i hættestykket, så det var muligt at bevæge sig i alle mulige og umulige retninger og i, at længden var lang nok til, at man kunne læne sig bagover helt ned på agterdækket af kajakken, frem over og ekstremt meget til siderne uden, at tuilikken slap mandehullet, målte jeg min krop op, kan man vel sige.

Jeg målte:

- Brystbredde, skulderbredde, armlængde både på over- og undersiden af armen, målt fra midten af brystkassen til toppen af hovedet og længden på samme ved kraftig knejsning med nakken bagover og til lige fremover.

- Omkredsen af hovedet og mål fra baghoved til midt på kindbenet.

- Omkredsen af mandehullet på kajakken, så jeg viste præcist hvilken omkreds, tuilikken skulle have forneden.

- Det udmundede i, at tuilikken kom til at ligne en slags kjole form forneden, da den forneden ville blive bredere end omkring brystet.

Brystmålet blev overdimensioneret med 38 cm., skulder målet med 12 cm., armlængden med 6 cm., omkring skulder til armhule med 20cm. og rundt om håndledene med 5cm.

Ved opmålingen blev der bl.a. tænkt på, at hættestykket skulle overdimensioneres for at kunne passe mellem skuldrene og over det hul i kropsdelen, hvor mit hoved skulle gå igennem.

Sidenhen måtte hættens så tilpasses selve min hovedform og mit ansigt.

Jeg havde valgt at lave en prøve i almindeligt lagenlæred for at prøve om mine mål og fremgangs måde ville holde stik.

Jeg fik skåret kropsdelen, ærmerne og hættestykket ud og fik det syet sammen.

Først ærmerne. Ved overarmene var der imidlertid alt for meget plads, så det måtte korrigeres.

Målene fejlede imidlertid ikke noget, så jeg korrigerede ved at fjerne stof i en lige linje fra armhulen og ned til håndledet.

Det fungerede til gengæld.

Ærmerne blev syet lige på kropsdelen.

Grunden til dette var, at skulle det ellers ville kræve flere syninger, og det ville forøge antallet af syninger i form af kiler o.lign.

Det var ikke hensigten at have en masse unødvendige syninger, såfremt det kunne undgås.

Hættens blev fremstillet. Omkring hovedet blev den målt, indhæftet og prøvet, til den passede, og derefter blev den syet sammen.

Hullet til ansigtet blev også formet således, at jeg kunne se ud og således, at den alligevel sad tæt.

Snorene blev placeret i løbegange og afprøvet.

Efter en masse korrektioner passede den mig, og jeg havde de endelige mål og mønster til at kunne gå videre.

Jeg iførte mig prøvetuilikken og krøb i kajakken, bandt den fast om mandehullet og vred mig rundt.

Som tidligere beskrevet fungerede det rigtigt godt, men man kunne sagtens gøre den kortere.

Den var lang, og det var ikke nødvendigt. at den var så lang.

Fra at have haft en længde på 126 cm fra skuldrene og nedefter, afkortede jeg den til 115 cm. og siden hen til 107 cm.

Så sluttede sluttede tuilikken lige over mine knæ, og jeg kunne stadig bevæge mig frit i kajakken.

Udgangspunktet for min måltagning er:

Mine personlige mål.

Brystmål: 102 cm. + 38 cm. 140 cm. hele vejen rundt, På kropsbilledet er stoffet jo lagt dobbelt og derved det halve: 70 cm.

Skuldermål: 52 cm. +12 cm. Skuldermålet bliver derved 70 cm., som det ses på kropsbilledet.

Armlængde: Fra skulder til håndrod: 59 cm. + 6 cm. = 65 cm, som det ses på ærmebilledet.

Omkring skulder til armhule: 52 cm. + 20 cm. = 72 cm eller 36 cm., når stoffet er lagt dobbelt, som det ses på ærmebilledet.

Mål fra midtbrystkasse til baghoved med knejsende nakke: 66 cm. Målet er taget med bagoverknejsende nakke for at give den nødvendige bevægelsesfrihed.

Udskæringen kan ses på hættebilledet.

Jeg kan ydermere tilføje, at jeg i højden er 183 cm. og, at jeg vejer 72 kg.

Opmåling og udskæring af stykkerne. Syanvisning.

I dette afsnit er der indlagt mønstre og mål.

Det skal præciseres, at det, mønstrene tager udgangspunkt i, er mine mål (se ovenfor).

Det er vigtigt at pointere, at de mål og mønstre/tegninger af tuilik, som forekommer her, alle er lavet således, at stoffet skal ligge dobbelt og nøjagtig oven på hinanden. Overlægningen er fra oven og nedad.

Det er først når påsyningen af ærmerne på kropsdelen starter, at disse tre stykker stof bredes ud, som vist på tegningen, hvorefter ærmerne syes på kroppen.

Bemærkningerne om dobbeltlagt stof gælder dog ikke tegningerne til aaqat (handsker)

Opmålingen på stoffet foretog jeg med målebånd.

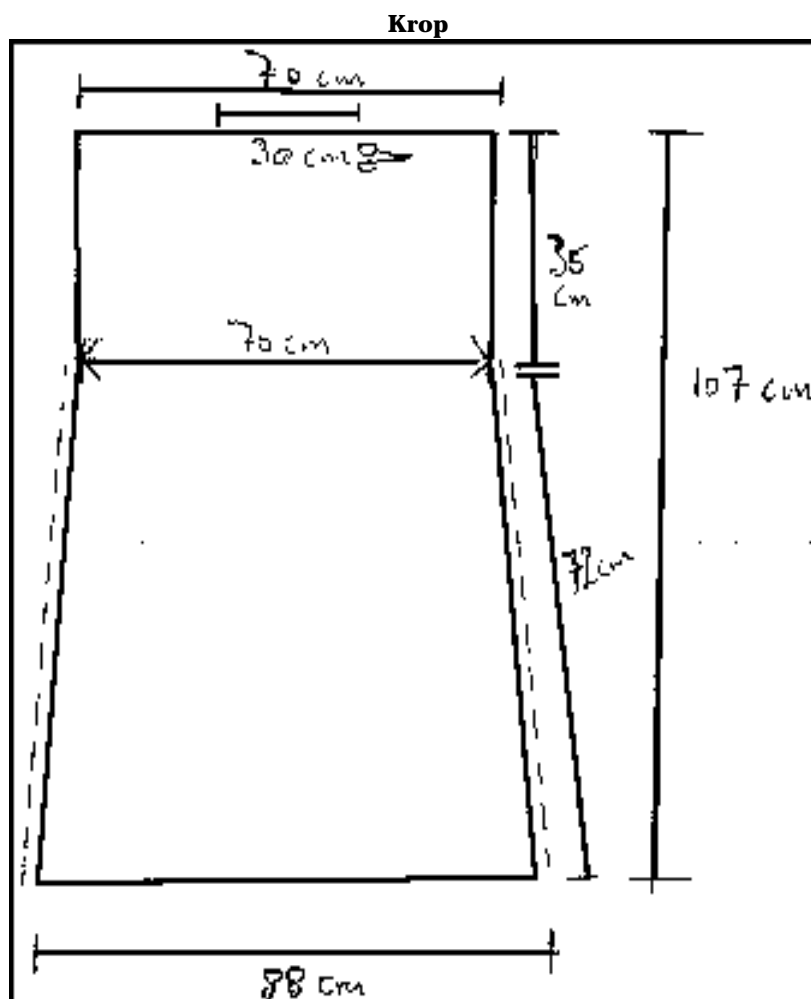
Stregerne lavede jeg med en murerblyant og en lang firkantet pind som linial.

Det tog lang tid at opmåle det nøjagtigt, men det var det værd at få målene til at passe fra starten.

Hættestykket er et kapitel for sig.

Tegningerne viser, hvor udskæringerne skal ligge.

Man må simpelthen prøve sig frem i slutfasen. Det er en god ide at hæfte med nåle for til sidst at sy den sammen, og det skal tilføjes at det er en fed fornemmelse, når den til sidst sidder perfekt.



Her er tegningen af kroppen.

Som før nævnt er stoffet lagt dobbelt fra oven og nedefter.

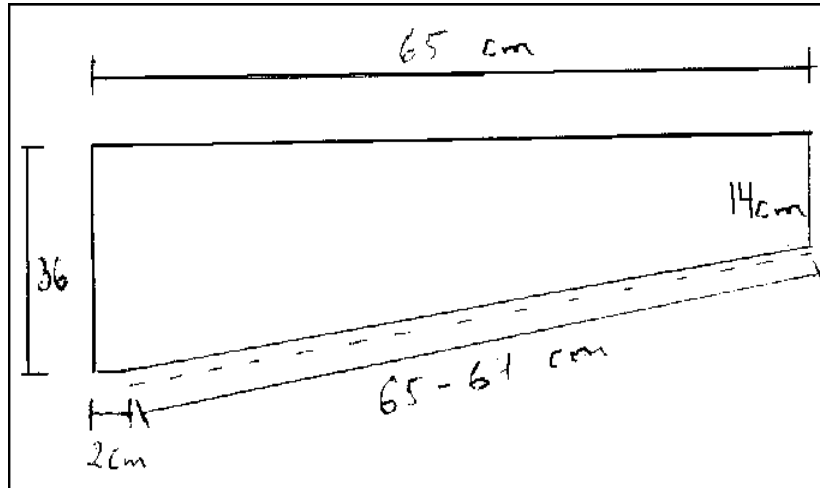
Saksen er det sted, hvor man klipper hul til hovedet siden hen.

De stiplede streger er syningen. Denne del er det sidste, man syr sammen efter påsætningen af ærmer og hætte.

I den nederste del ved 88 cm.-mærket sys en løbegang til snører.

Der skal være to huller midtfront i løbegangen, hvor snøren kan komme ud. Omkring disse huller er der forstærket med læder, som er håndsyet på.

Ærmer

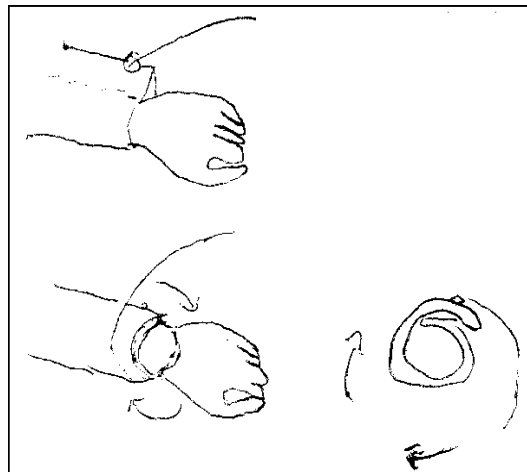


Der laves to stk . Den stiplede linje er en syning og sys efter, at 36 cm.-delen er syet på kroppen (udbredt vil det jo sige 72 cm).

Ved 14 cm.-mærket laves ligeledes en løbegang til snor med et hul på over siden af ærmet som ligeledes er forstærket med læder.

Jeg kan her tilføje, at jeg indvendig i ærmerne ved håndledet har påsyet nyklippet fåreuld på indersiden, ca 10 cm bredt og sammenhængende hele vejen rundt.

Det er dels gjort for at varme håndledene, men også for at ulden kan forhindre vand og vanddråber i at løbe ned ad armen indvendigt



Her er vist, hvordan det er muligt at snøre snoren om håndledet.

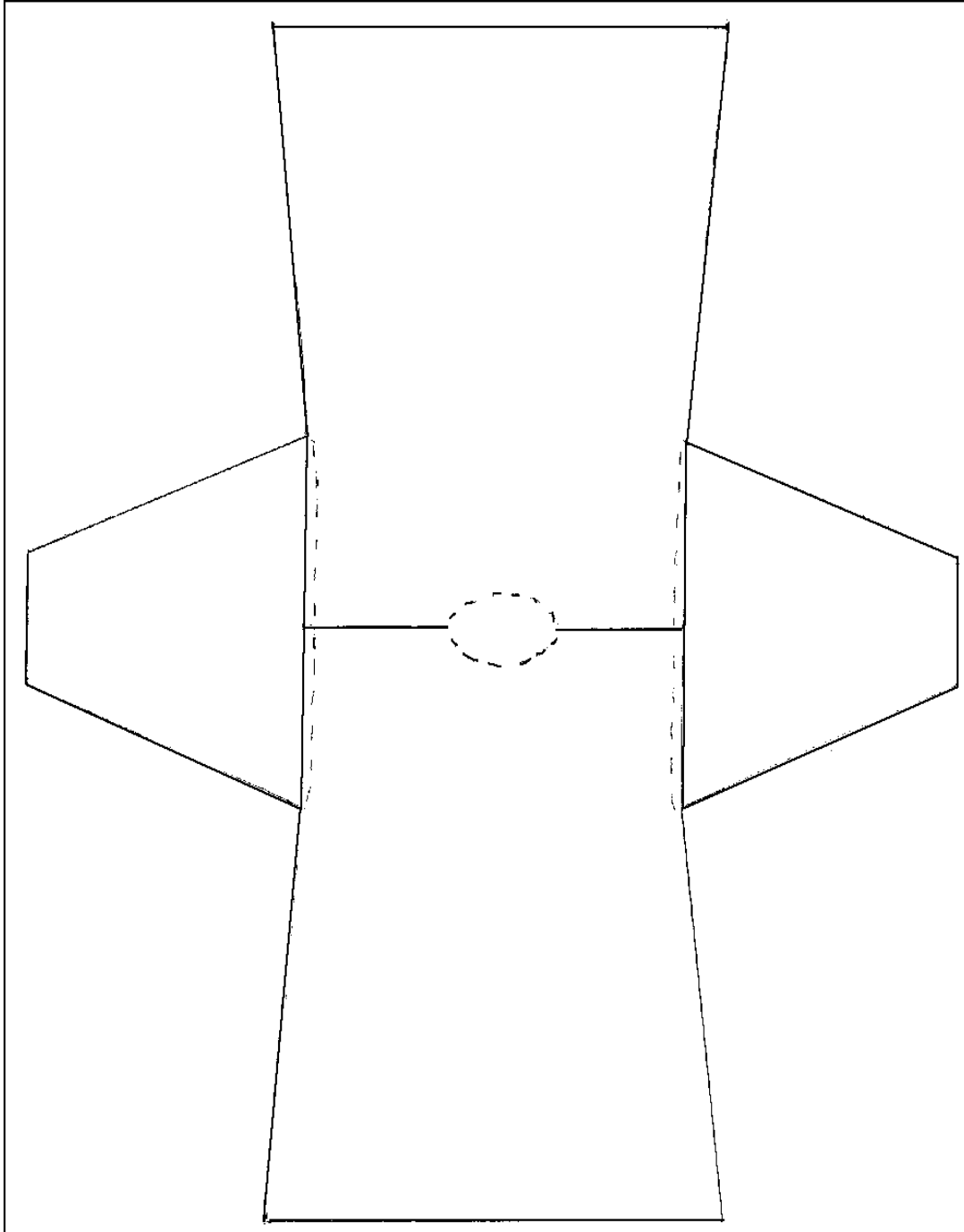
Det er en god ting at have en form for låseanordning, så snøren låser sig, når den er på sin plads

Der kan anvendes tykke stykker læder med et hul i hver ende, hvor begge snore føres igennem ind på den ene og ud på den anden ende.

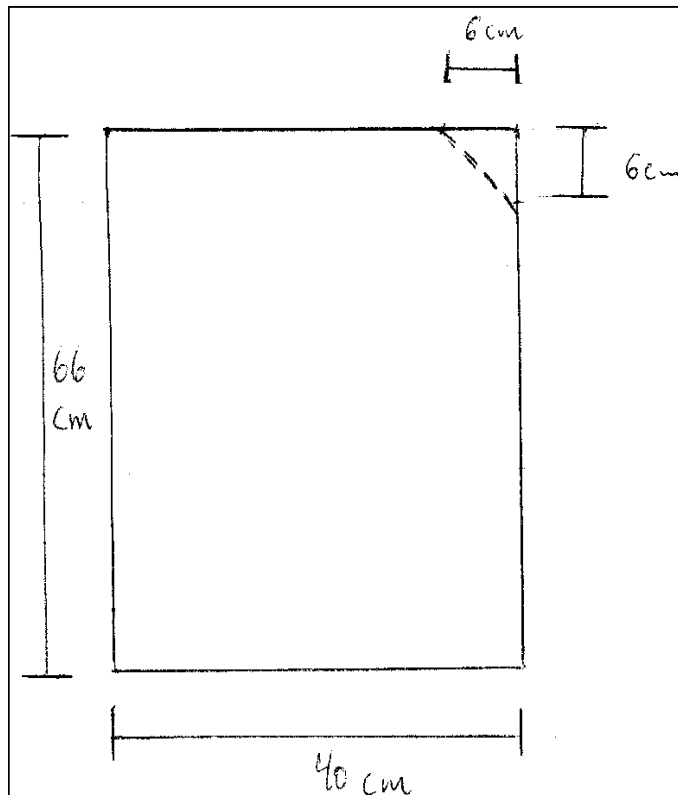
Alternativt kan man simpelthen binde snoren fast til sig selv.

Krop / ærmeddel, udbredt

Her er vist hvordan ærmerne er påsyet kroppen med den stiplede linje.
Cirkelen er hullet, hvor hættens sidenhen skal påsyes over.
Det er vigtigt at ærmedstoffet går ind under kropsdelsstoffet ca 2. cm.

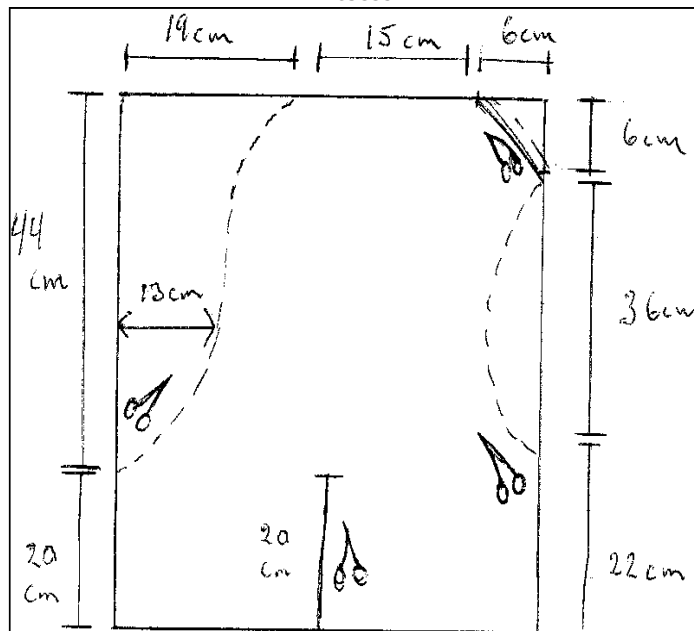


Hætte



Sådan et stykke starter man med.
Også dette stykker er lagt dobbelt.
Den stiplede linje er, hvor man afklipper og siden sammensyr igen.

Hætte



Uskæringen til hættens foregår således:

Ved saks og stiplede linje til venstre klippes det overskydende stof væk, og der sammensys, når pasformen er der.

I øverste hjørne ligeså.

Højre side midtfor ved saks og stiplede linje klippes der, foldes ind og sys løbegang til snor.

Ca 2 cm inde, og ved ørehøjde laves et hul i løbegangen i hver side, forstærket med læder.

Ved 20 cm venstre og 22 cm højre sammensys stykkerne.

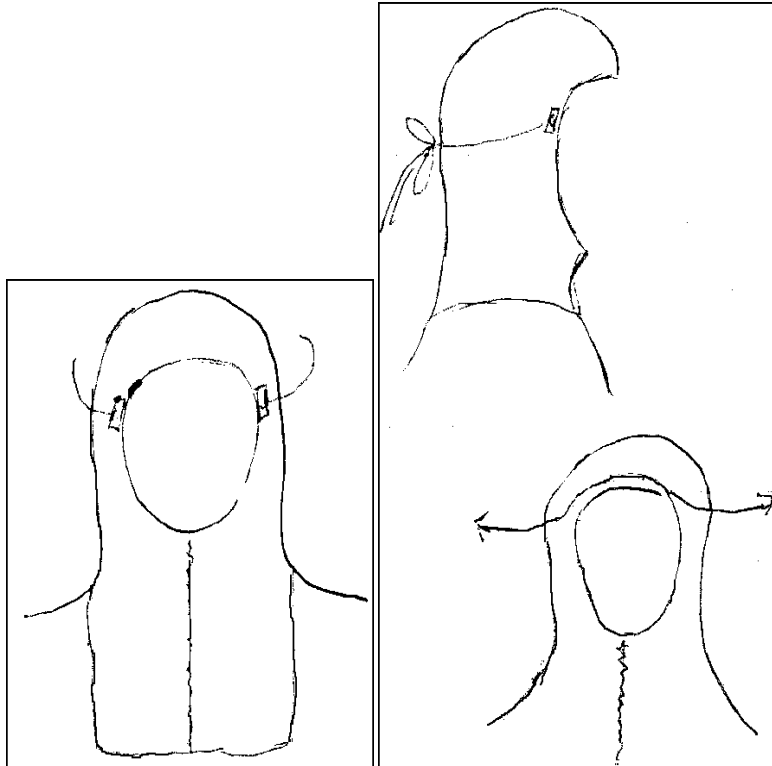
Højre side er front, når hættens påsys.

20 cm midtfor ved saks klippes, så hættens kan komme ned over kropsstykket og påsys sidenhen.

Hætte

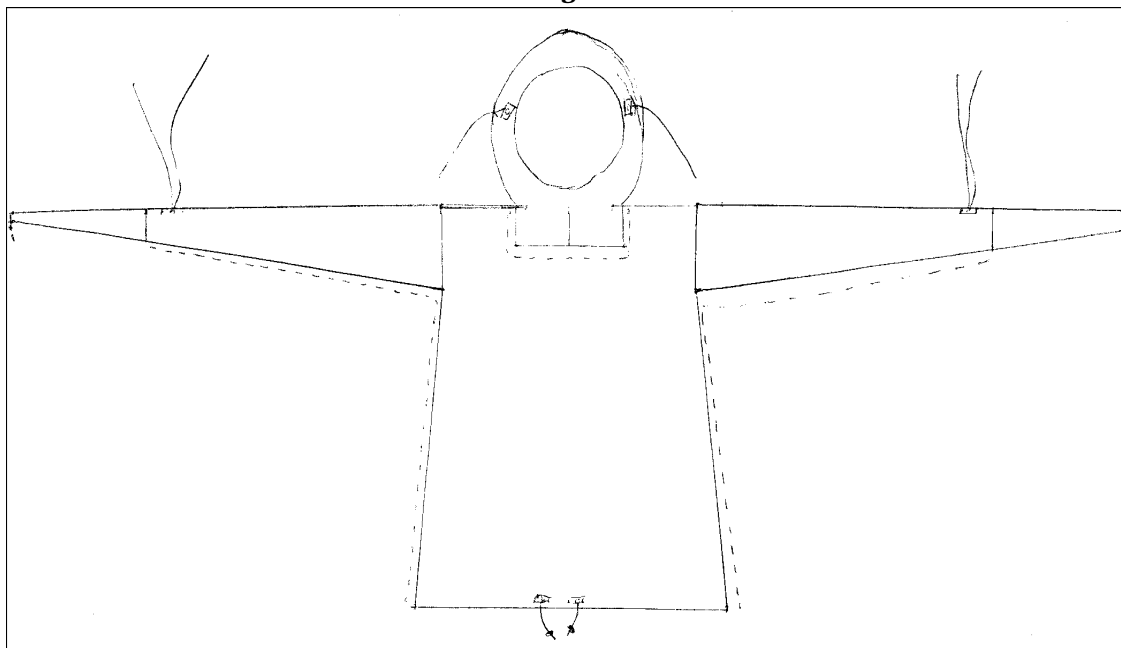
I hættens løbegang skal der være to huller, hvor snoren kan komme ud af et hul i hver side på højde med ørene. Omkring disse huller forstærkes med læder.

De næste 3 billeder illustrerer hvor disse huller ca skal sidde og, hvordan snoren skal bindes omkring hovedet. Jeg kan tilføje at på billedet går snoren direkte om på bag hovedet og bindes, men det er mere driftssikkert at krydse snorene på pandebrasken og derfra lade dem føre om på baghovedet og så binde dem sammen der.



Det 3. billede viser isætningen af snoren i løbegangen. Man tager udgangspunkt i, hvor hagen ville være iført, og følger rundt.

Færdig tuilik

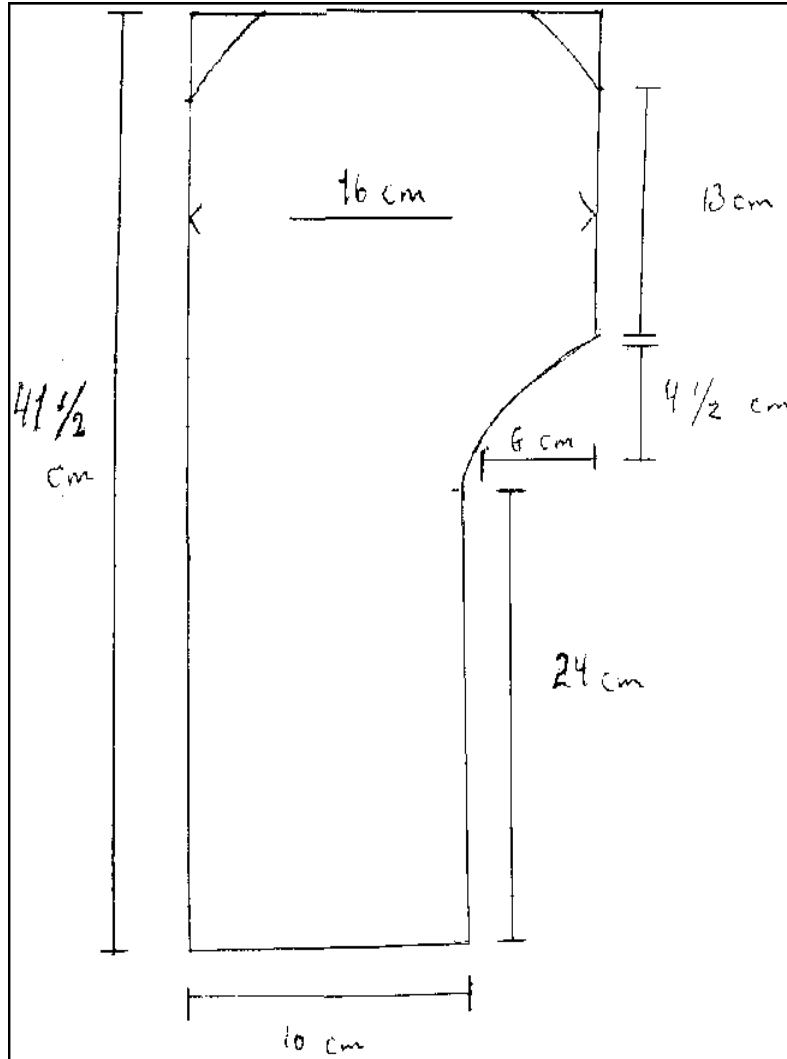


Den yderste spidse del af ærmerne er ikke en del af tuilikken, men derimod det, som den hænger på for at være udbredt.

De stiplede linjer ved hættens er der, hvor hættens er påsyet kropsdelen. Fold stoffet om ved kanten ca. én cm. inden påsyningen. De øvrige stiplede linjer er det, som sys sidst.

Hvis man havde et stykke stof, som var bredt nok, kunne man skære hele denne del som vist, f.eks. med hætte i dobbeltlag for derved simpelhend at undgå at skulle sy ærmerne på hele vejen rundt. Men kan så nøjes med at sy som vist ved disse linjer. Altså krop og ærmer skåret i et stykke.

Aaqqat



Til hver Aaqqat anvendes to af ovenstående til over- og underside af hånden.
Det siden viste tommelstykke (også to stykker til hver Aaqqat) sys på 24 cm. og den buede del til, hvor 13 cm.-mærket starter.

Det gøres ved begge således, at man har to stykker flade og tommel sammensyet.

Det er vigtigt, at man har vrangen ud af under hele syprocessen. Især når selve tommelfingerene sys, skal man være opmærksom.

Tommelfingerne sys sammen (Tommelfinger næste billede)

Når dette er gjort sys de to dele sammen stadig med vrangen ud.

For neden sys en løbegang til snor med de to huller, som evt. er forstærket med læder.

Lige under håndledet sys elastik i for at holde Aaqqaten på hånden. Det sys således, at elastikken kommer til at sidde indvendig hele vejen rundt.

Det gøres bedst ved, at elastikken strammes helt ud, mens, man syr det på.

38.-cm stykket foldes over således, at de to buede stykker passer til hinanden.

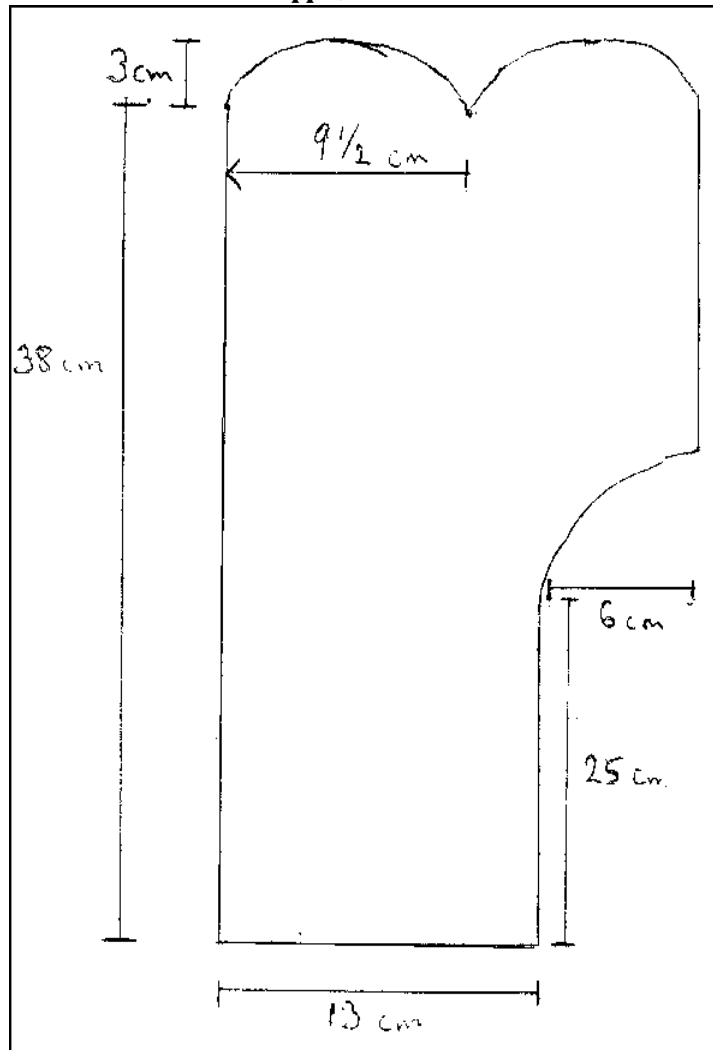
Vær opmærksom således, at man ikke får det vendt således, at alt ikke har vrang mere.

Når det passer sys tommelen .

Afhængig af hvilken, man får lavet først, -enten den venstre eller højre- skal den næste Aaqqat være lige modsat. Ellers kan man risikere at få lavet to venstrevanter .

Jeg fik næsten lavet to højre Aaqqat, men jeg blev gjort opmærksom på fejlen i tide af husbestyrerinde, frk. Nilsen, som tilfældigt kom forbi.

Aaqgat, tommeldel



Sammensyning og symetode

Sammensyningen og rekkefølgen heraf er beskrevet i det ovenstående, så nu vil jeg koncentrere mig lidt om symetoden.

Jeg har syet med dobbelte faldsøm - også kaldet ægte faldsøm, hvor det sidste lag stof bukkes, så det har den yderste syning nedadgående.

Det betyder, at evt. vand vil løbe over sømmen og videre og ikke ned i sømmen for måske at blive der og siden muligvis trænge igennem.

Grunden er, at man dermed lukker af for det meste indtrængende vand fra sømmene.

For at sy sådan måtte jeg lave nogle prøver for at få en fornemmelse af, hvordan det fungerer.

Jeg endte op med at lægge de to stoffer, som skulle sys sammen, ca 1 cm over hinanden ret mod vrang eller omvendt efter, hvordan det bedst ville passe. Derved opnåes et endestykke på hver sin side, nu gælder det om at bukke et lag stof på hver side om hver ende, således at enderne er inden i bukningerne dvs at jeg endte op med 4 lag stof som syes sammen med en inder- og en ydersyning. Her kan man sige, at nåle til at holde styr på syningen, inden man endelig syr den, er en stor fordel. Det skal siges, at man ved den første syning, inden man folder omkring, kan bruge den tætte zik-zak for at undgå at stoffet trævler.

Dette fælder også ved løbegangene mm. (Se under forbedringer senere).

Imprægnering

Jeg har tidligere beskrevet det valgte imprægneringsmiddel.

Jeg vil tilføje, at bivoks eller en blanding mellem bivoks og linolie skulle være effektiv.

Bivoks er i alle tilfælde et godt imprægneringsmiddel.

Men jeg valgte jo linolie, som jeg ikke selv har den helt store erfaring med på tekstiler.

Man kan sige, at bevæggrunden for min overvejelse over hvilket middel, jeg skulle bruge, især var, at det skulle være et produkt, som jeg havde meget lidt erfaring med - på tekstiler i hvert fald.

Jeg blandede olien med naturfarven (tidligere beskrevet i "definitioner).

Derefter jeg lod den trække en dags tid.

Så lavede jeg nogle prøver og fandt den toning i farven, som jeg syntes om, , hvorefter jeg smurte tuilikken ind i olien med en klud og lod den hænge udendørs under tag i ca. en uge for at hærde.

Derefter hang den i 4 dage i en lavvuu, hvor jeg/vi havde bål som tørre- og varmekilde, og da var den så tør, som den nu bliver dvs. tør, men en anelse fedtet. Og det er fint.

Nu er den klar til at blive rigtigt afprøvet , SPÆNDENDE!

Afprøvning af det fremstillede

Ved den første afprøvning, hvor jeg sad i kajakken på et loft et sted i Sverige og tumlede rundt, var alle kriterierne for, at den skulle være vellykket, tilstede.

Pasformen var fin.

Bevægelsesfriheden var meget fin.

Snøerne lod til virke godt, og jeg følte mig godt tilpas iført Tuilikken .

Tilbage stod den praktiske afprøvning i vand, hvor det især var tætheden i imprægneringen, der var interessant.

Efter en kajaktur, har jeg haft lejlighed til at afprøve det fremstillede, og jeg været under vand, iklædt tuilik og aqqat.

Pasformen og bevægelsesfriheden ved sejllads var meget fin.

Ved bevægelse under vand trængte der noget vand ind ved håndled og en smule ved hættten.

Efter nogen tid begyndte der også at trænge vand gennem imprægneringen i tuilikken.

Efter ca. 45 minutter padlede jeg ind til land og gik op.

Mine inderhandsker var gennemblødte, og jeg var våd op ad armene, nogle steder om livet og hovedet .

Da jeg vendte kajakken for at få eventuelt vand ud, løb der ca 1/4 l. ud.

Forslag til eventuelle forbedringer

Et forslag er at sik-sakke alle de udskårne stofkanter, inden man overhovedet går igang.

Et andet kunne være at skaffe noget stof, som er bredt nok til at kunne skære krops og ærmedelen ud i et stykke (tidligere omtalt i billederne), således, at tuilikken bliver endnu mere vandtæt.

Endelig vil jeg foreslå, at man bruger et i forvejen mere vandtæt materiale, end jeg anvendte, f.eks. Ventile, der er meget tæt vævet og vandtæt i sig selv.

Konklusion

Jeg kan sige, at det har været en lang proces.

Til tider har jeg været ved at smide det hele ud af vinduet, men set positivt er det vel det, der skal til indimellem for at komme videre.

Det er jeg kommet. Jeg er blevet færdig med projektet, og jeg har syntes, at jeg har haft en god og lærerig periode. Jeg har fået indsigt i materialerne i de materialer, som jeg har anvendt og kender dem nu ganske godt.

Jeg kan derfor meget lettere bruge dem i fremtidige fremstillinger af beklædning.

Jeg kan f.eks. nævne, at jeg nu vil fremstille snegemacher og skalluffer af det overskydende sejldug.

Denne gang dog med en inprenering, som jeg ikke har erfaring med, nemlig brun sæbe og alun.

Arbejdsomt i forhold til arbejdsplanen og processen er det gået ganske godt.

Sejldug er dog pga. tykkelsen anderledes at sy end den først syede prøveklud, som jo var fremstillet i lagenlærred.

Arbejdsprocesmæssigt kan jeg også konkludere, at min overbevisning om at have tid til at kunne fordybe sig i sådanne projekter holder stik.

DET TAGER TID. Men det giver så til gengæld en masse rigdom.

Den væsentligste bemærkning er, at jeg helt sikkert ville fremskaffe noget bredere stof, hvis jeg skulle fremstille en tilsvarende tuilik.

Derved ville jeg kunne skære krops- og ærmedelen i et stort stykke (vist og beskrevet på tuilikbilledet).

Derved ville tuilikken få endnu færre syninger.

Efter prøvesejladsen, iført det fremstillede, kan jeg konkludere, at imprægneringen ikke er optimal.

Som tidligere beskrevet blev jeg delvist våd, ikke mindst op ad armene.

Selv om sejladsen var af kortere varighed (45 min.), konkluderer jeg, at imprægneringen ikke svarer til mine forhåbninger, og jeg må derfor forsøge mig med en anden form for imprægnering, og måske også noget andet stof.

Som tidligere omtalt kunne hør, imprægneret med linolie være en mulighed.

Alternativt kunne man eventuelt bruge noget kraftigere sejldug.

Det mest optimale ville nok være at fremstille tuilik og aaqqat i Ventile, som også er et bomuldsprodukt, det er meget meget tæt vævet.

Det er et unikt produkt, som holder vand ude i 24 timer.

Ulempen er, at det er meget dyrere end det stof, jeg har anvendt, men det er en overvejelse værd, om man ikke alligevel skulle anvende Ventile.

Materialeprisen for det fremstillede beløb sig ialt til SEK 473,-.

Uanset, så har det været spændende og lærerigt at opleve processen, og jeg ser frem mod de glæder og mangfoldige oplevelser, jeg fremover vil få i naturen iklædt tuilik, aaqqat og qajaq.

Kildefortegnelse

- Chapman, F. Spencer - Watkins last expedition, 1934
- Corroll, Tom - The Tuilik then and now, www.seacano.org/tuilik.htm
- Heaths, John - Eskimo rescue technique, www.seakayakermag.com/jun97/eskroll.htm
(God at læse, hvis man vil sætte sig ind i redningsteknikker i kajak. Erstatte dog selvfølgelig ikke et kursus).
- Scott, J. M. - Gino Watkins, 1935
- Gino Watkins - Et hæfte i serien; Spændende friluftspersoner fra Friluftsuniversitetet.
- The motionpicture made during the Watkins expedition, 1931-32.

Litteratur og film, venligst udlånt og stillet til rådighed fra Friluftsuniversitetets bibliotek.

Produktionsoplysninger, copyright mv.

Dette projekt er lavet af Lars Valentin, som en del af

Det 1-årige studie i natur- og friluftsliv på Friluftsuniversitetet, www.friluftsuniv.dk.

Vejleder på projektet og ved specialeskrivningen: Christian Almer.

Lars Valentin kan kontaktes på: lars.valentin@mailme.dk

Friluftsuniversitetet kan kontaktes på: post@friluftsuniv.dk



Lars i den færdige tuilik